

COPERNICUS RESEARCH TEAM SP. Z O.O.

SYTUACJA RELACYJNA

WŚRÓD

POLAKÓW

**RAPORT BADAWCZO-
WDROŻENIOWY**

Toruń 2023

SYTUACJA RELACYJNA WŚRÓD POLAKÓW

RAPORT BADAWCZO-WDROŻENIOWY

Toruń 2023

Copernicus Research Team Sp. z o.o.

Toruń 2023

Nauka w służbie społeczeństwu

Badanie zostało zrealizowane w ramach projektu "Wsparcie młodych osób w stabilizacji związków i zawarcia małżeństwa"

Organizatorem projektu jest:

FUNDACJA EDUKACJI ZDROWOTNEJ I PSYCHOTERAPII :

www.eukacja-zdrowotna.pl

strona projektu: www.nacalezycie.eu

Projekt „Na całe życie – będziemy o sobie dbać”. Wsparcie młodych osób w stabilizacji związków i zawarcia małżeństwa. jest dofinansowany przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w konkursie Po Pierwsze Rodzina na rok 2023.

Całkowita wartość finansowania 200.000 zł

Umowa nr BPD/PPR/KAMPANIE/28/2023 z dnia 2023-06-15

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Spis treści

1. Wprowadzenie teoretyczne.....	3
2. Metodologia badania.....	5
2.1. Cel badania i narzędzia badawcze	5
2.2. Charakterystyka grupy respondentów	6
3. Sytuacja relacyjna Polaków	11
Bibliografia	21

1. Wprowadzenie teoretyczne

Miłość jest jedną z najistotniejszych koncepcji w każdym społeczeństwie. Stanowi jeden z najczęściej występujących motywów w sztuce. Poeci i pisarze każdej epoki próbowali opisać ją słowami. Wynika to z uniwersalności tego uczucia, ale jednocześnie jej bardzo złożonej natury. Były to też powody zainteresowania miłością przez naukę. Mimo, że przez wiele lat uważano, że miłość ma jednowymiarową strukturę, obecnie przyjmuje się, że jest to koncept wielowymiarowy (Kozakiewicz i in., 2022). Z tego powodu miłość jest tematem interdyscyplinarnym. Może być ona traktowana jako biologiczny proces, który należy rozumieć na poziomie neurochemicznym. Można też ją traktować jako proces dynamiczny, który zmienia się w czasie. Inną perspektywą jest rozumienie miłości jako zjawiska wynikającego z konkretnych uwarunkowań otoczenia społecznego w jakim funkcjonuje człowiek.

Miłość, a zatem również relacje romantyczne, jest istotnym elementem życia jednostki. Zaspokajają potrzeby emocjonalne i społeczne partnerów, a także pozytywnie wpływa na ich ciągły rozwój i samodoskonalenie (Aron i in., 1995; Laurenceau i in., 2005; Weigel & Ballard-Reisch, 2008)).

Wraz z rozwojem podejścia naukowego następuje również dynamiczny proces zmian w społecznym postrzeganiu relacji romantycznej. Wzrost popularności koncepcji takich jak wolność osobista, niezależność i indywidualizm przyczyniają się do podważania sensu sformalizowanego związku (zwykle rozumianego jako instytucja małżeństwa). Małżeństwo dla wielu ludzi nie jest ostatecznym celem relacji romantycznej.

Szeroki dorobek nauki dotyczący miłości i relacji pozwala odpowiedzieć na pytanie jakim jest dynamika społecznej perspektywy na związki. W niniejszym opracowaniu wykorzystano dorobek psychologii, ekonomii, socjologii i antropologii kulturowej. Pozwala to na holistyczne zrozumienie zjawiska miłości i związków romantycznych.

Jak wspomniano wcześniej miłość, a zatem również związek romantyczny jest dynamicznym procesem, który przechodzi przez różne etapy rozwoju. Stabilna relacja jest etapem, w którym relacja osiąga pełną dojrzałość. W literaturze etap ten ma różne nazwy. Wojciszke (2010) używa terminu „miłość kompletna”. Określa tą fazę związku

jako najbardziej nasyconą intymnością, namiętnością i zaangażowaniem. Tradycyjnie jest to etap, w którym partnerzy decydują się na ślub. Innym terminem używanym do opisu tego etapu jest „spajanie”. W tej deterministycznej koncepcji wywodzącej się z modelu schodkowego związek zostaje oficjalnie uznany w społeczeństwie przez instytucje zaręczyn lub ślubu (Knapp, 1978). Stabilna relacja jest więc etapem związku, który cechuje się długoterminową i znaczącą bliskością.

Dotarcie do etapu stabilnej relacji romantycznej to proces obejmujący wiele etapów, od pierwszego spotkania, przez zaloty i zakochanie aż po wzajemne zaangażowanie (Knapp, 1978). Szczególnie kluczowy jest okres pomiędzy wstępnym nawiązaniem relacji romantycznej a stworzeniem związku opartym na wzajemnym zaangażowaniu. W literaturze naukowej ten czas jest zdefiniowany jako okres przejściowy między dwoma wyraźnie określonymi etapami związku – romantycznymi początkami a związkiem kompletnym, czyli ustabilizowaniem związku często kończącym się małżeństwem (Wojciszke, 2010). To dynamiczne i ewolucyjne zrozumienie rozwoju relacji jest poparte licznymi źródłami naukowymi (Baxter & Bullis, 1986; Knobloch, 2007; Knobloch i in., 2021). Celem prezentowanego badania jest próba uchwycenia sytuacji relacyjnej młodych osób w Polsce. Diagnoza poziomu relacji może pomóc w dostosowaniu programów wspierających i działań do rzeczywistych potrzeb beneficjentów. Programy wspierające rozwój relacyjności są także istotne w kontekście coraz większych problemów związanych z samotnością młodych osób.

2. Metodologia badania

2.1. Cel badania i narzędzia badawcze

Kwestie relacji romantycznych i etapów związków są złożone, wielowymiarowe i mają interdyscyplinarny charakter (Kozakiewicz i in., 2022). Dotychczas wykorzystywane narzędzia nie pozwoliły w sposób holistyczny określić „sytuacji relacyjnej” jednostki. Co więcej deterministyczne podejście do miłości, to znaczy jej zależność od otoczenia, sugeruje, że każde narzędzie powinno być zmodyfikowane w celu oddania uwarunkowań społecznych, kulturowych, ekonomicznych i demograficznych danej populacji.

Celem badania było określenie rozkładu populacji młodych osób w Polsce pod kątem osiągniętego poziomu relacji.

Z tych względów konieczne stało się stworzenie autorskiego narzędzia, które uwzględniałoby złożony aspekt budowania relacji, przy czym równocześnie umożliwiałoby jasną kwalifikację sytuacji relacyjnej jednostki. Oznacza to, że literatura wyłoniona na podstawie celowego przeglądu literatury musiała zostać zoperacjonalizowana w celu stosownego narzędzia.

Ostatecznie na podstawie istniejących osiągnięć naukowych i istniejącej praktyki wyróżniono osiem kategorii sytuacji relacyjnej. Mamy świadomość, że respondenci mogą jednocześnie przeżywać kilka rodzajów relacji. W przygotowanym narzędziu prosiliśmy o wskazanie jednego typu relacji, który znajduje się najwyżej w przedstawionej klasyfikacji. Pozwoliło to na określenie do jakiego etapu relacyjnego respondent w swoim życiu dotarł a które z etapów znajdują się jeszcze przed nim.

Tabela 1. Kategorie relacji interpersonalnych

Poziom	Opis w kwestionariuszu	Nazwa kategorii
1	Rodzice (mama, tata) są dla mnie najważniejsi	Relacja rodzinna
2	Mam dobrego kolegę/koleżankę (relacja koleżeńska) tej samej płci	Relacja koleżeńska - ta sama płeć
3	Mam dobrego kolegę/koleżankę (relacja koleżeńska) odmiennej płci	Relacja koleżeńska - odmienna płeć
4	Mam przyjaciela/przyjaciółkę (relacja przyjacielska) tej samej płci	Relacja przyjacielska - ta sama płeć

5	Mam przyjaciela/przyjaciółkę (relacja przyjacielska) odmiennej płci	Relacja przyjacielska - odmienna płeć
6	Mam chłopaka/dziewczynę (relacja romantyczna) z którym randkuję, ale nie traktuję tego związku bardzo poważnie	Relacja romantyczna - randkowanie
7	Mam chłopaka/dziewczynę (partnera/partnerkę) (relacja romantyczna) z którym chciałbym/chciałabym założyć rodzinę	Relacja romantyczna - stabilna relacja
8	Mam narzeczonego/narzeczoną i przygotowujemy się do ślubu i założenia rodziny	Relacja romantyczna - narzeczeństwo

Poszczególne kategorie oddają przejście od silnych związków z rodzicami do pogłębiających się relacji z innymi osobami, aż do momentu zaangażowania w relacje romantyczną i stworzenie relacji stabilnej. Ta kategoryzacja nie tylko ujmuje proces rozwoju relacji znany z literatury naukowej (Knapp, 1978; Baxter & Bullis, 1986; Knobloch, 2007; Knobloch i in., 2021.), ale także poszerza go o rozwój gotowości do relacji. Na potrzeby badania i jego opracowania poszczególne typy relacji zostały przypisane cyfrom od 1 (relacja rodzinna) do 8 (relacja romantyczna - narzeczeństwo).

2.2. Charakterystyka grupy respondentów

Badanie zostało przeprowadzone na reprezentatywnej dla populacji Polski grupie respondentów w liczbie 1062 osób w wieku 15-30 lat. Połowę respondentów stanowiły kobiety, a drugą połowę mężczyźni. Żadna z badanych osób nie znajdowała się w trwałym związku rozumianym jako związek sformalizowany lub związek nieformalny, w którym partnerzy mieszkają ze sobą. Badanie dotyczyło osób, które nie pozostawały w formalnych relacjach interpersonalnych, na przykład związku małżeńskim lub związku kohabitacyjnym, którego jednym z wyznaczników może być wspólne zamieszkiwanie partnerów. Charakterystyka respondentów przedstawiona jest w poniższych tabelach.

Tabela 2. Rozkład respondentów według stanu relacji

Stan relacji	N	%

Wolny	666	62,71%
Mam chłopaka/dziewczynę	322	30,32%
Jestem w związku nieformalnym/mieszkam sam	74	6,97%
Suma	1062	100%

Zdecydowanie najliczniejszą grupą badanych są osoby, które nie znajdują się w żadnej relacji, którą można byłoby nazwać romantyczną. Stanowią one 62,71% badanej grupy (666 osób). Najmniej liczną grupą są osoby, które znajdują się w związku nieformalnym, jednakże zamieszkują oddzielnie. Są to 74 osoby, czyli 6,97% badanych. Około jednej trzeciej badanych (30,32%) deklaruje posiadanie dziewczyny/chłopaka (322 osoby).

Tabela 3. Rozkład respondentów według wieku

Wiek	N	%
15-18	152	14,31%
19-21	182	17,14%
22-25	332	31,26%
26-30	396	37,29%
Suma	1062	100%

Najwyższy udział procentowy i liczbowy występuje w grupie wiekowej między 26 rokiem życia a 30 rokiem życia, gdzie 37,29% badanych stanowią osoby w tym wieku (396 osób). Z kolei najniższy udział procentowy zanotowano w grupie wiekowej między 15 a 18 rokiem życia, gdzie tylko 14,31% badanych stanowią osoby w tym wieku (152 osoby). Niemal 70% badanych stanowią osoby powyżej 22 roku życia.

Tabela 4. Rozkład respondentów według wykształcenia

Wykształcenie	N	%
podstawowe	105	10%

gimnazjalne	39	4%
zawodowe	57	5%
zawodowe branżowe	27	3%
średnie branżowe	90	8%
średnie	358	34%
wyższe	386	36%
Suma	1062	100%

Najliczniejszą grupę badanych (386 osób) stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (36%). Drugą najliczniejszą grupą były osoby, które posiadają wykształcenie średnie. Stanowiły one 34% badanych (358 osób). Najmniej liczną grupą były osoby z branżowym wykształceniem zawodowym, było to jedynie 27 osób (3%). Drugą najmniej liczną grupą stanowiły osoby, które ukończyły gimnazjum (39 osób, czyli 4%). Wskazując, że osoby z wykształceniem średnim lub wyższym stanowiły około 70% respondentów, należy podkreślić, że niemal 15% badanych była w wieku 15-18 lat, tj. w wieku, w którym nie jest możliwe uzyskanie wykształcenia wyższego, ani średniego.

Tabela 5. Rozkład respondentów według rozmiaru zamieszkiwanej miejscowości

Rozmiar miejscowości	N	%
Wieś	298	28,06%
Małe miasto	145	13,65%
Średnie miasto	215	20,24%
Duże miasto	200	18,83%
Wielkie Miasto	204	19,21%
Suma	1062	100,00%

Największą grupę badanych stanowią mieszkańcy wsi. Jest to 298 osób, czyli 28,06% wszystkich badanych. Drugą co do liczności grupę stanowią osoby zamieszkujące średnie miasta tj. takie liczące od 20 do 99 tys. mieszkańców. Stanowią

oni 20,24% badanych (215 osób). Najmniej liczną grupę stanowią osoby zamieszkujące małe miasta (liczące do 20 tys mieszkańców). W tej kategorii znalazło się 145 osób, czyli 13,65% badanych. Rozkład badanych pod względem rozmiaru zamieszkiwanej miejscowości jest wyrównany.

Tabela 6. Rozkład respondentów według zamieszkiwanego województwa

Województwo	N	%
dolnośląskie	66	6,21%
kujawsko-pomorskie	65	6,12%
lubelskie	73	6,87%
lubuskie	26	2,45%
łódzkie	69	6,50%
małopolskie	98	9,23%
mazowieckie	182	17,14%
opolskie	25	2,35%
podkarpackie	74	6,97%
podlaskie	22	2,07%
pomorskie	53	4,99%
śląskie	119	11,21%
świętokrzyskie	32	3,01%
warmińsko-mazurskie	25	2,35%
wielkopolskie	91	8,57%
zachodniopomorskie	42	3,95%
Suma	1062	100%

Najlichniesza grupa badanych, czyli 182 osoby zamieszkują województwo mazowieckie (17,14%). Drugą najlichniesza grupę (119 osób) stanowią mieszkańcy województwa śląskiego (11,21%). Trzecią co do wielkości grupę stanowią mieszkańcy małopolskiego (98 osób, czyli 9,23% badanych). Trzy województwa, z których pochodzi najmniej badanych to odpowiednio opolskie (25 osób, 2,35% badanych), warmińsko-mazurskiego (25 osób, 2,35% badanych) i lubuskie (26 osób, 2,45% badanych). Badanie nie wykazuje żadnego rodzaju koncentracji przestrzennej badanych.

Podsumowując, w badaniu wzięły udział osoby wykształcone (70% respondentów z wykształceniem wyższym lub średnim), przede wszystkim nie pozostające w związku (62,71% respondentów) i mające powyżej 22 lat (niema 70% respondentów). Pod względem pozostałych cech brak jest zdecydowanie wyróżniających się charakterystyk.

3. Sytuacja relacyjna Polaków

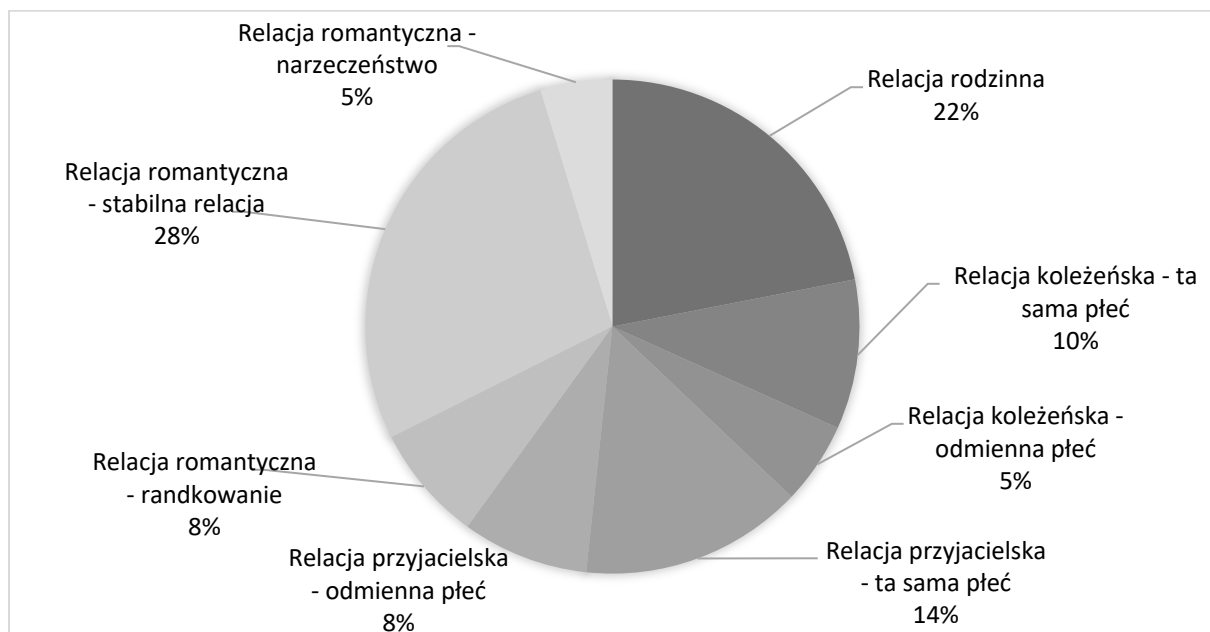
Głównym celem badania było uchwycenie rozkładu poziomu relacyjnego dla populacji młodych w wieku 15-30 lat. Mamy świadomość, że określenie takich ram wiekowych wyznacza także poziom relacyjny. Istotnym dla nas było określenie jak wygląda ogólna sytuacja kobiet i mężczyzn w Polsce. Pierwsza tabela określa ogólną sytuację jaką mamy w tej grupie populacji.

Tabela 7. Rozkład respondentów według poziomu relacji

Etap relacji	N	%
Relacja rodzinna	233	21,94%
Relacja koleżeńska - ta sama płeć	104	9,79%
Relacja koleżeńska - odmienna płeć	57	5,37%
Relacja przyjacielska - ta sama płeć	155	14,60%
Relacja przyjacielska - odmienna płeć	88	8,29%
Relacja romantyczna - randkowanie	81	7,63%
Relacja romantyczna - stabilna relacja	294	27,68%
Relacja romantyczna - narzeczeństwo	50	4,71%
Suma końcowa	1062	100,00%

W przypadku ogólnego rozkładu populacji istotnym jest graficzna reprezentacja uzyskanych danych co pokazuje poniższy wykres

Wykres 1 Rozkład respondentów według poziomu relacji

Analiza danych pokazuje, że dwoma najliczniejszymi grupami w badanej grupie są osoby, które pozostają w stabilnej relacji romantycznej (27,68%) oraz pozostające w relacji rodzinnej (21,94%). Wskazanie przez ponad 20% respondentów, że ich kluczową relacją jest relacja z rodzicami może niepokoić. Oznacza to, że w wieku 15 i więcej lat rodzice stanowią główne źródło relacji. Zgodnie z prawidłową trajektorą rozwojową, choć relacje z rodzicami pozostają dla wielu osób istotnymi do końca życia to ważnym jest przesunięcie głównego zaangażowania relacyjnego w kierunku grup rówieśniczych i dualnych relacji interpersonalnych. Najmniej badanych osób znajdowało się na etapie narzeczeństwa (5%). Jest to zrozumiałe, ponieważ narzeczeństwo jest z reguły dosyć krótkim etapem, który poprzedza małżeństwo. Obecnie, w sytuacji zanikania instytucji narzeczeństwa, dla respondentów problemem mogło być rozróżnienie stałej relacji, która zmierza do małżeństwa lub wspólnego zamieszkania i okresu narzeczeństwa.

W czasie badania istotne było dla nas zidentyfikowanie nie tylko jaki jest ogólny poziom relacyjności w Polsce, ale także uwzględnienie różnych zmiennych, które wpływają na poziom relacyjny. Pozwoliło to na głębsze analizy zjawiska.

W pierwszej tabeli zostały zaprezentowane dane wskazujące na rozkład populacji dotyczący etapu relacji z zależności od płci respondenta

Tabela 8. Etap relacji według płci respondentów

Etap relacji	Kobieta		Mężczyzna	
	N	%	N	%
Relacja rodzinna	90	16,95%	143	26,93%
Relacja koleżeńska - ta sama płeć	31	5,84%	73	13,75%
Relacja koleżeńska - odmienna płeć	25	4,71%	32	6,03%
Relacja przyjacielska - ta sama płeć	97	18,27%	58	10,92%
Relacja przyjacielska - odmienna płeć	33	6,21%	55	10,36%
Relacja romantyczna - randkowanie	35	6,59%	46	8,66%

Relacja romantyczna - stabilna relacja	187	35,22%	107	20,15%
Relacja romantyczna - narzeczeństwo	33	6,21%	17	3,20%
Suma	531	100%	531	100%

W przypadku kobiet najczęściej osiągniętym etapem relacji była relacja romantyczna – stabilna relacja (35,22%). Drugą najliczniejszą grupę stanowiły kobiety, które były na etapie relacji przyjacielskiej z osobami tej samej płci (18,27%). Trzecim najczęściej występującym wynikiem była relacja rodzinna (16,95%). W odniesieniu do mężczyzn najliczniejszą grupę stanowiły osoby, które pozostawały na poziomie relacji rodzinnej (26,93%). Drugą najliczniejszą grupę stanowili respondenci będący na etapie relacji romantycznej stabilnej (20,15%).

Analiza danych pokazuje, że istnieje zróżnicowanie w poziomie relacji związane z płcią respondenta. Wyraźnie widać, że mężczyźni są na niższym poziomie relacyjności. 40,68% mężczyzn pozostaje na etapie relacji rodzinnej lub z kolegą. Warto wspomnieć, że respondenci wskazują najwyższy poziom relacji jaki osiągnęli, tak więc 40% mężczyzn w wieku 15-30 lat nie miało doświadczenia z relacjami z odmienną płcią, niezależnie czy były to relacje koleżeńskie, przyjacielskie czy romantyczne.

W kolejnej tabeli pokazane zostało zróżnicowanie grupy respondentów ze względu na zmienną jaką był ich wiek.

Tabela 9. Etap relacji według wieku respondentów

Etap relacji	15-18		19-21		22-25		26-30	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Relacja rodzinna	42	27,63%	46	25,27%	63	18,98%	82	20,71%
Relacja koleżeńska - ta sama płeć	22	14,47%	19	10,44%	25	7,53%	38	9,60%
Relacja koleżeńska - odmienna płeć	7	4,61%	15	8,24%	14	4,22%	21	5,30%
Relacja przyjacielska - ta sama płeć	29	19,08%	24	13,19%	43	12,95%	59	14,90%

Relacja przyjacielska - odmienna płeć	15	9,87%	13	7,14%	27	8,13%	33	8,33%
Relacja romantyczna - randkowanie	13	8,55%	13	7,14%	24	7,23%	31	7,83%
Relacja romantyczna - stabilna relacja	22	14,47%	48	26,37%	118	35,54%	106	26,77%
Relacja romantyczna - narzeczeństwo	2	1,32%	4	2,20%	18	5,42%	26	6,57%
Suma	152	100%	182	100%	332	100%	396	100%

Wśród respondentów między 15 a 18 rokiem życia najliczniejszą grupę stanowiły osoby będące na etapie relacji rodzinnej (27,63%). Kolejne etapy gotowości relacyjnej miały coraz niższy udział w grupie respondentów w tym wieku. Wyjątkiem jest etap zaangażowanej relacji romantycznej zadeklarowany przez 14,47% badanych. Najniższy udział stanowiły osoby będące na etapie stabilnej relacji (1,32%). W tym przedziale wiekowym wynik ten jest jednak spodziewany. Z jednej strony posiadanie silnych relacji rodzinnych jest dużym zasobem dla młodych osób. Trzeba jednak wskazać, że prawie 1/3 respondentów w wieku 15-18 lat nie posiada na tyle ważnych relacji koleżeńskich czy przyjacielskich, które byłyby znaczące dla nich. Jest to wynik badania, który może w pewnym stopniu niepokoić. Brak doświadczenia relacji z innymi osobami, także odmiennej płci na tym etapie rozwojowym może prowadzić do trudności formowania relacji na kolejnych etapach w rozwoju młodego człowieka.

Respondenci będący w wieku pomiędzy 19 a 21 rokiem życia charakteryzowali najliczniej reprezentowali grupę respondentów sytuujących się na etapie relacji rodzinnej (25,27%). Drugą najliczniejszą kategorię stanowili respondenci deklarujący zaangażowaną relację romantyczną - stabilną (26,37%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby będące na etapie stabilnej narzeczeńskiej (2,2%). Podobnie jak w opisywanej powyżej grupie może niepokoić duża grupa 1/4 respondentów, którzy zatrzymali się na etapie relacji rodzinnych. Z drugiej strony widać duże rozwarstwienie

i wysoki odsetek młodych osób, które uważają, że tworzą stałą relację, która ma szansę przekształcić się w przyszłości w małżeństwo.

Wśród respondentów między 22 a 25 rokiem życia najliczniejszą grupę stanowiły osoby będące na etapie stabilnej relacji romantycznej (35,54%). Drugą najliczniejszą kategorię stanowili respondenci będący na etapie relacji rodzinnej (18,98%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby będące w relacji koleżeńskiej z osobą przeciwnej płci (4,22%). Wraz z wiekiem widać trend przechodzenia do coraz bardziej poważnych typów relacji.

Analizy pokazały, że najwyższy odsetek respondentów między 26 a 30 rokiem życia znajduje się na etapie stałej relacji romantycznej (26,77%). Drugą najliczniejszą kategorię stanowili respondenci będący na etapie relacji rodzinnej (20,71%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby będące w relacji koleżeńskiej z osobą przeciwnej płci (5,3%). Jeżeli mówimy o osobach w wieku ponad 26 lat to w większości zakończyli edukację i rozpoczynają pracę zawodową. Jest to także wiek, w którym istotne jest formowanie lub pozostawanie w trwałej relacji małżeńskiej. Bardzo niepokojące są dane wskazujące, że ponad 20% respondentów zostaje na etapie relacji rodzinnej. Można zauważyć, że jest to odsetek wyższy niż w przypadku osób w wieku 22-25 lat. Możemy mieć tu do czynienia z sytuacją, w której młodsza osoba nie wykształciła umiejętności nawiązywania relacji z płcią przeciwną a wraz z wiekiem proces ten staje się coraz trudniejszy.

Podsumowując, wraz z wiekiem utrzymuje się wysoki poziom osób na etapie relacji rodzinnej. Wysoką liczbę w wszystkich kategoriach wiekowych stanowią osoby na etapie relacji rodzinnej, relacji przyjacielskiej i koleżeńskiej z osobami tej samej płci oraz zaangażowanej relacji romantycznej. Wraz z wiekiem wzrastał udział osób będących na etapie stabilnej relacji romantycznej.

W kolejnej tabeli zaprezentowano w jaki sposób miejsce zamieszkania wpływa na poziom relacyjny.

Tabela 10. Etap relacji według rozmiaru zamieszkiwanej przez respondentów miejscowości

Etap relacji	wieś		małe miasto		średnie miasto		duże miasto		wielkie miasto	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Relacja rodzinna	69	23,15%	36	24,83%	54	25,12%	36	18,00%	38	18,63%

Relacja koleżeńska - ta sama płeć	27	9,06%	14	9,66%	20	9,30%	25	12,50%	18	8,82%
Relacja koleżeńska - odmienna płeć	16	5,37%	13	8,97%	9	4,19%	13	6,50%	6	2,94%
Relacja przyjacielska - ta sama płeć	35	11,74%	14	9,66%	36	16,74%	28	14,00%	42	20,59%
Relacja przyjacielska - odmienna płeć	19	6,38%	11	7,59%	20	9,30%	18	9,00%	20	9,80%
Relacja romantyczna - randkowanie	24	8,05%	10	6,90%	14	6,51%	18	9,00%	15	7,35%
Relacja romantyczna - stabilna relacja	95	31,88%	40	27,59%	49	22,79%	51	25,50%	59	28,92%
Relacja romantyczna - narzeczeństwo	13	4,36%	7	4,83%	13	6,05%	11	5,50%	6	2,94%
Suma	298	100%	145	100%	215	100%	200	100%	204	100%

Wśród mieszkańców wsi najwyższy udział miały osoby będące w stabilnej relacji romantycznej (31,88%). Drugim najliczniejszym wynikiem była relacja rodzinna (23,15%). Najmniej osób w tej grupie zadeklarowało etap relacji narzeczeńskiej (4,36%).

Wśród mieszkańców małych miast najwyższy udział miały osoby będące w stabilnej relacji romantycznej (27,59%). Drugim najliczniejszym wynikiem była relacyjność rodzinna (24,83%). Najmniej osób w tej grupie zadeklarowało etap j relacji narzeczeńskiej (4,83%).

Mieszkańcy średnich miast charakteryzowali naliczniej reprezentowali grupę która osiągały poziom relacji rodzinnej (25,12%). Drugim najliczniejszym wynikiem były osoby w stabilnej relacji romantycznej (22,79%). Najmniej osób w tej grupie zadeklarowało etap relacji narzeczeńskiej (6,05%).

Wśród mieszkańców dużych miast najwyższy udział miały osoby będące w stabilnej relacji romantycznej (25,5%) Drugim najliczniejszym wynikiem była relacja rodzinna (18,63%). Najmniej osób w tej grupie zadeklarowało etap relacji narzeczeńskiej (5,5%).

Wśród mieszkańców dużych miast najwyższy udział miały osoby będące w stabilnej relacji romantycznej (28,92%) Drugim najliczniejszym wynikiem była relacja rodzinna (18%). Najmniej osób w tej grupie zadeklarowało etap relacji małżeńskiej (2,94%).

Rozkład wartości między mieszkańcami poszczególnych typów miejscowości w większości przypadków jest zbliżony. Na etapie relacji rodzinnej widać, zwiększony odsetek osób zamieszkujących tereny wiejskie i małe miasta. Wyższe wyniki uzyskiwały osoby z dużych miast. Jest to związane z lepiej rozwiniętą siecią społeczną rówieśników, ale także możliwościami wspólnego spędzania czasu. W większych środowiskach zwiększa się także liczba potencjalnych kandydatów na kolegów, przyjaciół czy też partnerów życiowych.

Kolejną zmienną, która była uwzględniona w badaniu było wykształcenie badanych. Należy przypomnieć, że badani byli w wieku 15-30 lat. W związku z tym niektórzy z nich nie mogli ze względu na wiek osiągnąć najwyższych statusów edukacyjnych, np. ukończyć studiów wyższych i legitymizować się wykształceniem wyższym. Rozkład procentowy zmiennej pokazuje poniższa tabelka.

Tabela 11. Etap relacji według wykształcenia respondentów

Etap relacji	Podstawowe lub gimnazjalne		Zawodowe		Średnie		Wyższe	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Relacja rodzinna	43	29,86%	23	27,38%	98	21,88%	69	17,88%
Relacja koleżeńska - ta sama płeć	22	15,28%	7	8,33%	45	10,04%	30	7,77%
Relacja koleżeńska - odmienna płeć	9	6,25%	6	7,14%	24	5,36%	18	4,66%
Relacja przyjacielska - ta sama płeć	19	13,19%	9	10,71%	62	13,84%	65	16,84%
Relacja przyjacielska - odmienna płeć	17	11,81%	6	7,14%	38	8,48%	27	6,99%
Relacja romantyczna - randkowanie	15	10,42%	11	13,10%	31	6,92%	24	6,22%
Relacja romantyczna - stabilna relacja	15	10,42%	21	25,00%	138	30,80%	120	31,09%
Relacja romantyczna - narzeczeństwo	4	2,78%	1	1,19%	12	2,68%	33	8,55%
Suma	144	100%	84	100%	448	100%	386	100%

Wśród osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym najczęstszym wynikiem była relacja rodzinna (29,86%). Drugim najczęstszym etapem relacyjnym była relacja koleżeńska z osobą tej samej płci (15,28%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w relacji narzeczeńskiej (2,78%).

Wśród osób z wykształceniem zawodowym najczęstszym wynikiem była relacja rodzinna (27,38%). Drugą najczęstszym etapem gotowości relacyjnej była stabilna relacja romantyczna (25%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w relacji narzeczeńskiej (1,19%).

Wśród osób z wykształceniem średnim najczęstszym wynikiem stabilna relacja romantyczna (30,8%). Drugą najczęstszym etapem gotowości relacyjnej była relacja rodzinna (21,88%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w relacji narzeczeńskiej (2,68%).

Wśród osób z wykształceniem średnim najczęstszym wynikiem stabilna relacja romantyczna (31,09%). Drugą najczęstszym etapem gotowości relacyjnej była relacja rodzinna (17,88%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w relacji koleżeńskiej z osobami przeciwnej płci (4,66%).

Wraz z wzrostem poziomu wykształcenia spadał odsetek osób będących na etapie relacji rodzinnej, a rósł na wyższych etapach. Wykształcenie pozytywnie wpływa na poziom gotowości relacyjnej. Przy czym efekt moderujący zmienną może mieć zmienna wieku.

Jak pokazało badanie wiele osób znajduje się na etapie relacyjności rodzinne. Wydaje się, że jest to zjawisko niepokojące. Pozostawanie jedynie w relacji z rodzicami nie pozwala na przejście na dalsze etapy rozwoju relacyjności. Może to też być powodem braku nawiązania stałej relacji w dorosłym życiu ze swoimi rówieśnikami. Ostatecznie może prowadzić do doświadczenia samotności i opuszczenia ze strony innych osób. Dlatego istotnym było przeanalizowanie tego zjawiska w wyizolowany sposób. Poniższa tabela wskazuje, jak rozkładają się dane osób pozostających na etapie relacji rodzinnej ze względu na wiek i płeć respondentów.

Tabela 12. Osoby cechujące się relacją rodzinną według płci i wieku respondentów.

Relacja rodzinna	15-18		19-21		22-25		26-30	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Kobieta	7	16,67%	20	43,48%	26	41,27%	37	45,12%
Mężczyzna	35	83,33%	26	56,52%	37	58,73%	45	54,88%
Suma	42	100%	46	100%	63	100%	82	100%

Badanie pokazuje, że niezależnie od wieku więcej mężczyzn niż kobiet charakteryzuje się etapem relacji na poziomie relacji rodzinnej. Taki rozkład ujawnia trudności jakie mogą pojawić się w społeczeństwie. Choć kobiety są gotowe na

tworzenie relacji to wielu mężczyzn pozostaje w swoich rodzinnych domach i nie przesuwa się w procesie doświadczania bardziej poważnych relacji.

Tabela 13. Osoby cechujące się stabilną relacją według płci i wieku respondentów.

Stabilność relacji	15-18		19-21		22-25		26-30	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Kobieta	8	33,33%	36	69,23%	98	72,06%	78	59,09%
Mężczyzna	16	66,67%	16	30,77%	38	27,94%	54	40,91%
Suma	24	100%	52	100%	136	100%	132	100%

Chłopcy w wieku nastoletnim deklarują swoją stabilność relacyjną na znacząco wyższym poziomie niż dziewczęta. Może to oznaczać, że jeżeli podejmują oni wysiłek relacyjny to rozpoczynają go w młodszym wieku. Jeżeli natomiast inicjacja relacyjna nie nastąpi to w starszym wieku nie jest podejmowana. W przedziale wiekowym między 19 a 25 rokiem życia kobiety są na wyższym etapie stabilności relacyjnej. Proporcja ta zmienia się nieco po 26 roku życia. Wówczas rozkład ten jest bardziej wyrównany między płciami.

Podsumowując, kobiety są na wyższych etapach stabilności relacyjnej niż mężczyźni. Wraz z wiekiem stabilność relacyjna wzrasta, jednakże utrzymuje się znaczący odsetek osób na najniższym poziomie (relacja rodzinna). Wykształcenie ma pozytywny wpływ na rozwój gotowości relacyjnej. Rozmiar zamieszkiwanej miejscowości ma wpływu na etap relacji i jest to związane z potencjałem relacyjnym danej społeczności lokalnej.

Bibliografia

Aron, A., Paris, M., & Aron, E. N. (1995). Falling in love: Prospective studies of self-concept change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(6), 1102–1112. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.6.1102>

Baxter, L. A., & Bullis, C. (1986). Turning Points in Developing Romantic Relationships. *Human Communication Research*, 12(4), 469–493. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1986.tb00088.x>

Knapp, M. L. (1978). *Social Intercourse: From Greeting to Goodbye*. Allyn and Bacon

Knobloch, L. K. (2007). Perceptions of turmoil within courtship: Associations with intimacy, relational uncertainty, and interference from partners. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(3), 363–384. <https://doi.org/10.1177/0265407507077227>

Knobloch, L. K., Solomon, D. H., Theiss, J. A., & McLaren, R. M. (2021). Relational Turbulence Theory: Interpersonal Communication During Times of Transition. W *Engaging Theories in Interpersonal Communication* (s. 366–378). Taylor and Francis. <https://doi.org/10.4324/9781003195511-32>

Kozakiewicz, A., Izdebski, Z., & Mazur, J. (2022). The Measurement of Love: Psychometric Properties and Preliminary Findings of the Short Love Scale (SLS-12) in a Polish Sample. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(20), 13269. <https://doi.org/10.3390/ijerph192013269>

Laurenceau, J., Barrett, L. F., & Rovine, M. J. (2005). The interpersonal process model of intimacy in marriage: A daily-diary and multilevel modeling approach. *Journal of Family Psychology: JFP : Journal of the Division of Family Psychology of the American Psychological Association (Division 43)*, 19(2). <https://doi.org/10.1037/0893-3200.19.2.314>

Weigel, D. J., & Ballard-Reisch, D. S. (2008). Relational maintenance, satisfaction, and commitment in marriages: An actor-partner analysis. *Journal of Family Communication*, 8(3), 212–229. <https://doi.org/10.1080/15267430802182522>

Wojciszke, B. (2010.). *Psychologia miłości*. GWP Gdanskie Wydawnictwo Psychologiczne.